

بازنمایی نشانه‌شناسانه تحولات اجتماعی در فیلم‌های سینمایی دهه ۸۰ و ۹۰ ایران؛ نشانه‌شناسی فیلم‌های جدایی نادر از سیمین و ابد و یک روز

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۲/۱۸

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۳/۱۵

کد مقاله: ۲۶۱۶۵

رامین بیات^۱، امیلیا نرسیسیان^۲

چکیده

پژوهش حاضر، با هدف مطالعه بازنمایی تحولات اجتماعی دهه‌های ۸۰ و ۹۰ با تمرکز بر آثار سینمایی انجام شده است، تا در نهایت به این پرسش پاسخ دهد که آیا فیلم‌های سینمایی مورد بررسی قادر به بازنمایی تحولات اجتماعی در دو دهه ۸۰ و ۹۰ بوده‌اند؟ برای انجام این هدف و همچنین تحلیل فیلم‌ها در این پژوهش، از نشانه‌شناسی از جمله روش‌های تحلیل کیفی استفاده شده است. همچنین از الگوی روایی بارت و الگوی همنشینی و جانشینی سوسور برای نشانه‌شناسی فیلم‌ها استفاده شده است. همچنین جامعه تحقیق این پژوهش تمامی فیلم‌های اجتماعی تولید شده در دهه ۸۰ و ۹۰ هستند. بر این اساس دو فیلم «جدایی نادر از سیمین» و «ابد و یک روز» به عنوان نمونه تحقیق انتخاب شده‌اند. در مورد یافته‌های تحقیق نیز باید گفت، با نشانه‌شناسی فیلم «جدایی نادر از سیمین» ساخته اصغر فرهادی ده مضمون استخراج شد که در مابقی آثار فرهادی نیز این مضمون‌ها تا حدود زیادی به چشم می‌خورد. «پنهانکاری، دروغ»، «مهاجرت»، «جدایی و طلاق عاطفی»، «اعتراض و سرخوردگی زنان»، «تقابل طبقات اجتماعی»، «تقابل سنت و مدرنیته»، «خانه‌های آشفته و زندگی متزلزل»، «احساس ناامنی در ارتباط با جهان پیرامون»، «سوءتفاهم و قضاوت‌های زود هنگام» و «خرده اختلاف‌های زن و شوهری». در مورد مضامین فیلم «ابد و یک روز» اثر سعید روستایی نیز باید گفت، در این فیلم در مضامینی همچون «نمایش اوج تباهی و ویرانی»، «به تصویر کشیدن چهره‌های فقر»، «مسدود بودن مسیر حرکتی برای طبقه فرودست»، «مقصران وضعیت امروز طبقه فرودست؛ خودی یا غیر خودی» و «خشونت و شکاف بین نسلی» به تصویر کشیده شده است.

واژگان کلیدی: بازنمایی، نشانه‌شناسی، سینما، طبقه متوسط، طبقه فرودست

۱- کارشناسی ارشد انسان‌شناسی دانشگاه تهران (نویسنده مسئول) ramin.bayat@ut.ac.ir

۲- دانشیار گروه انسان‌شناسی دانشگاه تهران.